TROUW/KWARTET 3-4-1981 (01) K81/719 CAIRO, EDGAR

EDGAR CAIRO SCHRIJFT SLEUTELROMAN ALS WRAAK (Jeje disi/Karakter's krachten)

Door Jos de Roo

Hoe Europeanen stuklopen op de geheimzinnige krachten van een andere cultuur, is onder meer beschreven door Louis Couperus in *De stille kracht*. Edgar Cairo's nieuwe roman *Karakter's krachten* staat in dezelfde traditie, maar bekijkt het thema door een Surinaamse bril. Cairo doet dit in de vorm van een sleutelroman, waarmee hij zich wreekt op prof. Jan Voorhoeve, die een vroeger werk van Cairo bekritiseerd heeft.

De Europeanen die stuklopen op de Surinaamse cultuur zijn in deze roman prof. Gerber Mann en Jan Verwoeve. Mann moet er het onderwijs op poten zetten, maar is vooral geïnteresseerd in plannen die hem geen windeieren zullen leggen. Cairo trekt hem erg in het karikaturale vlak, waardoor hij zijn doel voorbij schiet.

De andere Hollander, Jan Verwoeve, komt beter uit de verf. In hem valt Cairo Voorhoeve aan. Verwoeve is in Suriname om een proefschrift te schrijven over de negercultuur. Van Surinaamse kant lijkt hij veel waardering en medewerking te krijgen, maar dat is slechts schijn.

Aan het slot moet hij machteloos toestaan, dat het kind geaborteerd wordt, dat hij bij een Surinaams meisje verwekt heeft. De abortus gebeurt tijdens een geïmproviseerd toneelstuk met dubbele bodems, een zogenaamde *lakoe*.

Cairo doet in zijn roman met Voorhoeve hetzelfde als wat de Surinamers in hun *lakoe* met Verwoeve deden. Hij pakt hem zonder dat er formeel iets terug gedaan kan worden, want Cairo situeert zijn roman in 1953, een tijdstip waarop Voorhoeve niet in Suriname was. Hij pakt hem ook met een dubbele bodem.

Aan de oppervlakte is er de insinuatie van een verkrachting, maar daaronder schuilt de visie, dat alle Europese elementen uit de Surinaamse cultuur geaborteerd moeten worden, ook als ze een vermenging met het Surinaamse aangegaan zijn.

Besmet

Consequent trekt Cairo een scherpe scheidslijn tussen de verschillende Surinaamse romanfiguren. Aan de ene kant zijn er de Surinamers die door Holland beïnvloed zijn. Zoals Brummal, Ronals de moor van Venetië en Frankie, die tijdens hun studie in Holland een vereniging stichtten om de eigen Surinaamse cultuur te bevorderen.

In hen beeldt Cairo de oud-ministers Bruma, Venetiaan en Essed uit.

Door fraude en verraad loopt het ook mis met hen. Ze zijn besmet door Holland en staan te ver van het volk af. Aan de andere kant is er het volk.

Het heeft geen hulp nodig van Surinamers die in Holland gestudeerd hebben, het kan zelf afrekenen met zijn vijanden, zoals met Verwoeve. Alleen het volk heeft altijd geluisterd naar de stem die volgens Cairo het belangrijkste is, de stem van „de Grandtata van het Negerdom, de Grootgeest Hoedvader van Zwarte Neger".

De beschrijving van het Surinaamse volksleven is echter de zwakke kant van de roman. Cairo laat in dit deel een woordwellustige verteller los, die uitvoerig zaken herhaalt, zonder dat de handeling op gang komt. De eerste 66 bladzijden van de roman kun je daardoor gewoon overslaan, want alles komt verderop toch terug. Je houdt dan trouwens toch nog een turi van vijfhonderd bladzijden over. Had Cairo maar beter de volksvertelkunst gevolgd, want de staaltjes die hij daarvan aanhaalt, zijn beknopt en direct, met veel actie.

Cairo's woordwellust stond een effectieve wraak op Voorhoeves kritiek in de weg. Je moet nu heel veel geduld opbrengen voor je aan het goed verzonnen slot toebent.

Edgar Cairo, Jeje Disi/Karakter's krachten. In de Knipscheer, Haarlem, 560 blz.